

Nr 156

Av herr Elfving och herr Andersson, Birger, om sammanställning av vetenskapligt material till belysning av aktuella ungdoms- och uppfostringsproblem.

Under det senaste decenniet har riksdagen på undervisningsväsendets och den sociala omvårdnadens område fattat en rad beslut, som kommer att påverka samhällsutvecklingen under lång tid framåt. Till grund för dessa beslut har oftast legat omfattande undersökningar och utredningar, som ingående behandlat den historiska bakgrunden, det aktuella läget och de tekniska problemen i samband med föreliggande förslag.

De snabba tekniska och sociala förändringar som är kännetecknet för det moderna samhället har emellertid redan efter några få år stundom medfört att utredningars »dagsaktuella» analyser framstått som föråldrade. Till följd av samhällsförändringarna förändras efter hand i viss utsträckning de värderingar, som legat till grund för utredningsresultat och reformbeslut. Vissa för de demokratiska partierna gemensamma värderingar, vilka banat väg för allmän samling kring stora reformer, såsom exempelvis den gemensamma övertygelsen om demokratiens värde, uppfattningen om den enskilda individens egenvärde och i konsekvens härav nödvändigheten att skapa största möjliga sociala trygghet och främsta tänkbara medborgarskolning, synes också de, även om dessa värderingar ofta framställas såsom oföränderliga, undergå vissa förändringar allteftersom uppfattningarna förskjutes om vägarna och möjligheterna att omsätta idealen i praktisk verklighet.

På samhällets insatser inom uppfostrans och undervisningens område kommer under det närmaste årtiondet mycket stora krav att ställas till följd av de stora ungdomskullarnas inväxt i den egentliga yrkesskolnings- och medborgarskolningsåldern. Samtidigt kommer ungdomarna, bl. a. som en följd av den allt snabbare urbaniseringsprocessen och de därav följande konflikterna mellan normsystem, avpassade för skilda levnadsförhållanden, att löpa allt större risker för social urspårning. Det blir därför angelägnare än någonsin förr att vidga kunskapen om orsakssammanhangen bakom anpassningsproblemen.

Under senare år har riksdagen vid upprepade tillfällen tagit ställning till sådana problem, som social missanpassning främst bland ungdom aktualiserar. Det är givetvis en ofrånkomlig nödvändighet att samhället ingriper för att återföra de missanpassade till ett av samfundet accepterat beteende.

Ofta har beslutade åtgärder kunnat stödjas på undersökningsresultat, som påvisat sambanden mellan missanpassningsfenomenen och vissa samhällsförhållanden. Sålunda kan erinras om nykterhetskommitténs undersökningar beträffande sambandet mellan alkoholmissbruk och missanpassning och ungdomsvårdsskoleutredningens undersökningsmaterial, som belyst de risker barn och ungdom i »brustna» familjer löper. Vissa av ungdomsvårdskommitténs utredningar förtjänar också nämnas i detta sammanhang.

Det synes motionärerna angeläget att större uppmärksamhet ägnas åt den normala ungdomens problem. De omständigheter som leder till god anpassning bör vara lika angelägna att studera som de vilka leder till missanpassning. Den ur individuella och samhällseliga synpunkter angelägnaste profylaxen mot missanpassning är utan tvekan, att samhället främjar en allsidig uppfostran, som ger en anpassningsteknik till det moderna samhället och syftar till och förmår ge den unge bestämda spelregler — normer, vilka kan leda förbi missanpassning och normlöshet.

Under senare år har, kanske främst inom sociologien och psykologien, utarbetats vetenskapliga metoder, som möjliggör intensivstudier av samhällsproblemen. Härtill kommer att vi kan använda vissa vetenskapliga rön för att i viss mån styra utvecklingen i en önskad riktning. Redan har i statliga utredningar och i redogörelser för vissa vetenskapsmäns och institutioners samhällsundersökningar framlagts ett betydande och aktuellt material till belysning av anpassnings- och uppfostringsproblemen i dagens samhälle. Det är emellertid hart när omöjligt för en lekman och torde vara besvärligt även för fackmannen att orientera sig bland detta material för att få en önskad överblick över både vad som utträttats och vad som återstår, innan en fast grund för ståndpunktstagande till olika åtgärder kan anses föreligga.

En mindre expertkommitté med representanter för ämnesgrupperna sociologi och psykologi, som främst hade till uppgift att från de skilda källorna sammanföra och samordna det material rörande de aktuella anpassnings- och uppfostringsproblemen, vilket redan frambragts genom såväl grund- som målforskning, men som därtill ägde möjlighet att inom vissa gränser själv taga initiativ till punktforskning inom områden där tillförlitligt material saknas, torde relativt snabbt kunna sammanbringa en materialsamling, som kan läggas till grund för en allsidigare och grundligare bedömning av de aktuella ungdoms- och uppfostringsfrågorna än vad som nu är möjligt. Den skisserade utredningen skulle inte bli särskilt konstnadskrävande. Utredningen kan inte heller väntas komma med egentliga förslag. Ståndpunkter i detta avseende kan följa endast sedan det framlagda förslaget hunnit närmare diskuteras. Det sammanförda materialet kan förväntas bilda utgångspunkt just för sådana diskussioner och överväganden beträffande omdisposition, rationalisering samt effektivisering av samhällets åtgärder i syfte att lösa ungdoms- och uppfostringsproblem. Utredning-

en skulle därtill kunna ge en fastare grund för den allmänna debatten rörande dessa för samhällets framtida utvecklingsinriktning avgörande frågor än vad som synes vara fallet för närvarande.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl Maj:t måtte föreslå tillsättandet snarast möjligt av en mindre expertutredning med uppgift att sammanställa vetenskapligt material till belysning av aktuella ungdoms- och uppfostringsproblem.

Stockholm den 25 januari 1956

Gösta Elfving

Birger Andersson
